

# Behandeling van een nalatenschap

Bij het behandelen van een nalatenschap moeten er heel wat zaken geregeld worden. De notaris kan u hierbij veel werk uit handen nemen. Door het geven van advies, het optreden als contactpersoon naar diverse instanties of het opstellen van benodigde akten. In deze kaart vindt u een beknopte checklist van alles waar u mee te maken kan krijgen bij de afhandeling van een nalatenschap.

1. Na het overlijden is vaak een 'verklaring van erfrecht' nodig. Zo'n verklaring moet door de notaris worden opgemaakt. De notaris zoekt uit wie de erfgenamen van de overledene zijn. Daarvoor wint hij inlichtingen in bij de naaste familieleden en bij het Bevolkingsregister. Ook gaat de notaris na of er een testament bestaat en of het aangetroffen testament het laatste testament van de overledene is. Bij het Centraal Testamentenregister in Den Haag kan hij de benodigde inlichtingen krijgen. Voor meer informatie: [www.centraaltestamentenregister.nl](http://www.centraaltestamentenregister.nl). De notaris schrijft vervolgens in het Boedelregister van de rechtbank in dat hij een 'verklaring van erfrecht' heeft afgegeven.
2. De wet kent een aantal erfgenamen en andere belanghebbenden bepaalde rechten toe (zoals het ongedaan maken van de wettelijke verdeling). Een beroep op deze rechten moet vaak op – zeer – korte termijn plaatsvinden.
3. De inhoud van een testament kan bepalen dat erfgenamen op korte termijn moeten beslissen of zij zich wel of niet bij het testament neerleggen.
4. Behalve bepalingen die uitsluitend van belang zijn voor de erfgenamen, kan het testament inhouden, dat aan personen of instellingen, geldsommen, voorwerpen, een recht van vruchtgebruik e.d. zijn vermaakt (zogenaamde legaten).

5. De overledene kan een executeur hebben benoemd. De executeur beheert, zo nodig in overleg met de notaris, de bezittingen van de nalatenschap en betaalt de schulden. Daar hoort ook de uitkering of afgifte van legaten bij. De executeur is verplicht een overzicht te maken van de samenstelling van de nalatenschap. Aan het slot moet hij schriftelijk rekening en verantwoording afleggen aan de erfgenamen.
6. Het kan door het overlijden nodig zijn dat wordt voorzien in het gezag of de voogdij over een minderjarige. Deze voorziening geschiedt door de rechter (in het algemeen door de kantonrechter) in overleg met familieleden van de kant van de minderjarige. Bij dit overleg kunnen de familieleden zich bij volmacht laten vertegenwoordigen.
7. Het is mogelijk dat de erfenis bestaat uit meer schulden dan baten. In zo'n geval kunnen de erfgenamen voorkomen dat zij persoonlijk voor de schulden opdraaien. Daarvoor moeten de erfgenamen op de griffie van de rechtbank een verklaring van 'beneficiaire aanvaarding' uitbrengen. Dit moet op tijd gebeuren: voordat de erfgenamen de indruk gewekt kunnen hebben de nalatenschap volledig te hebben aanvaard.
8. Door het overlijden eindigen de meeste volmachten die de overledene heeft gegeven (ook de bank- en giromachtigingen).
9. Omdat de erfgenamen gezamenlijk gerechtigd zijn tot de nalatenschap van de overledene, zijn uitsluitend alle erfgenamen samen bevoegd om beslissingen te nemen over de bestanddelen van de nalatenschap (bijv. het tekenen van bank- en giro-opdrachten). Als de nalatenschap deel uitmaakt van een gemeenschap van goederen, waarin de overledene was getrouwd, geldt dit ook voor het gemeenschappelijke vermogen. Om te voorkomen dat steeds alle erfgenamen samen moeten optreden, kunnen de erfgenamen één van hen of een buitenstaander volmacht geven om namens hen op te treden. De notaris kan hiervoor een algemene of beperkte volmacht maken.

10. Om de nodige instanties, bijv. bank- of giro-instellingen op de hoogte te brengen wie de erfgenamen van de overledene zijn, moet een verklaring van erfrecht worden overhandigd. Deze wordt afgegeven door de notaris. Als er een volmacht is opgemaakt (zie het vorige punt), kan deze in de verklaring van erfrecht vermeld worden. Uit dit stuk blijkt dan wie over de nalatenschap kan/kunnen beschikken.
11. Daarna moet een overzicht worden gemaakt van de samenstelling van de nalatenschap op de sterfdag van de overledene. In bepaalde gevallen moet dit in een notariële akte worden vastgelegd. De erfgenamen zullen de notaris moeten inlichten. Zo mogelijk stelt de notaris zelf een onderzoek in. Hij zal een deel van deze gegevens bij de betrokken instanties moeten controleren.
12. Voor zover tot de nalatenschap zaken (bijv. schilderijen) behoren die getaxeed moeten worden, geeft de notaris daartoe opdracht aan een deskundige. Deze wordt in overleg met de erfgenamen aangewezen. De taxatie kan van belang zijn in verband met de aangifte voor het recht van successie en voor de verdeling van de nalatenschap.
13. Het kan nodig zijn bepaalde zaken uit de nalatenschap te gelde te maken, bijv. voor de uitkering van gelegateerde geldsommen of voor de betaling van het successierecht. Het is verstandig hierover snel een beslissing te nemen.
14. Binnen acht maanden na het overlijden moet een aangifte voor het successierecht worden ingediend. In deze aangifte moet een overzicht worden gegeven van alle bezittingen en schulden van de nalatenschap en ook van polissen en pensioenrechten. Meestal is voor het verzamelen van al die gegevens de gestelde periode van acht maanden nodig. De notaris kan deze aangifte opmaken. Enige tijd na het indienen van de aangifte wordt (behoudens vrijstelling) een aanslag opgelegd, die vervolgens binnen twee maanden moet worden betaald.
15. Tussentijds, indien duidelijkheid over de samenstelling van de nalatenschap is verkregen, kan men overwegen of aan de erfgenamen alvast een voorschot wordt uitgekeerd in geld of goederen, door gedeeltelijke verdeling van het geërfde. Hiermee moeten wel alle erfgenamen het eens

zijn. De notaris kan helpen bij het vaststellen van dat deel van de nalatenschap dat nog onverdeeld moet blijven, bijv. in verband met het betalen van het successierecht.

16. Na het vaststellen van de definitieve aanslag voor het successierecht kan de nalatenschap worden verdeeld. Dit kan gebeuren hetzij naar de toestand op de sterfdag hetzij op een latere datum, al naar gelang men overeenkomt. Indien als datum van verdeling een latere dag wordt aangenomen dan de overlijdensdatum, is tevens een overzicht nodig van de ontvangsten en de uitgaven over de tussenliggende periode. In bepaalde gevallen moet een notariële akte van verdeling opgemaakt worden en het ontwerp van de akte door de kantonrechter worden goedgekeurd. Ook voor de verdeling van onroerende zaken, zoals de woning, is een notariële akte noodzakelijk.
17. Verdeling kan gebeuren door:
  - evenredige verdeling tussen alle gerechtigden
  - toedeling van het geheel of het grootste deel van de nalatenschap aan één van de gerechtigden; degene die op die manier 'overbedeeld' is (dat wil zeggen meer heeft ontvangen dan zijn evenredige deel), moet wat hij teveel heeft ontvangen aan de overige erfgenamen in geld uitkeren of schuldig blijven; deze wijze van verdeling komt nog wel eens voor ten behoeve van de langstlevende echtgenoot of ten behoeve van het kind, dat het bedrijf van de overledene voortzet.
18. Nadat alle betrokkenen het eens zijn over de verdeling, kan aan ieder worden uitgekeerd wat hem of haar toekomt.

Bij een veel voorkomende situatie als de wettelijke verdeling gelden soms andere regels, evenals voor minderjarige of onder curatele staande erfgenamen. In beide gevallen speelt de notaris een belangrijke rol.

### Wettelijke verdeling

Als de overledene een echtgenoot en kinderen achterlaat, is de wettelijke verdeling van toepassing. De echtgenoot die overblijft, krijgt alle bezittingen en moet de schulden betalen. De kinderen krijgen hun erfdeel niet in handen. Hun erfdeel wordt omgerekend in een geldbedrag dat zij kunnen opeisen bij het overlijden van de overgebleven echtgenoot. Een aantal beslissingen moet al snel worden genomen. De notaris helpt hierbij.

- Soms is het beter af te zien van de wettelijke verdeling. Dat kan, maar moet snel besloten worden. Zo'n verklaring moet worden vastgelegd bij een notaris en ingeschreven in het Boedelregister van de rechtbank. Dit moet binnen drie maanden na het overlijden gebeuren.
- Het is verstandig een beschrijving te maken van de nagelaten bezittingen en schulden, zodat vaststaat waar de kinderen recht op hebben. Bij minderjarige kinderen en bij onder curatele gestelden is zo'n beschrijving verplicht. Bovendien moet die binnen één jaar na het overlijden worden ingediend bij de kantonrechter.
- De overgebleven echtgenoot en de kinderen kunnen afspraken maken voor het vergoeden van rente over het geldbedrag waarop de kinderen recht hebben. Dit kan het beste binnen acht maanden na het overlijden worden vastgesteld.
- Soms kunnen de kinderen een zogenaamd wilsrecht uitoefenen en daardoor hun eigen positie ten opzichte van de overgebleven echtgenoot versterken.



### Minderjarige of onder curatele gestelde erfgenamen

Als er erfgenamen zijn die niet zelf hun vermogen beheren (denk aan minderjarigen en onder curatele gestelden), is voor de afhandeling van de nalatenschap een aantal voorschriften verplicht gesteld ter bescherming van hun positie.

- De wetgever wil voorkomen dat erfgenamen die niet zelf hun vermogen beheren, op moeten draaien voor de schulden van een nalatenschap. De wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige / onder curatele gestelde erfgenaam kan daarom de nalatenschap alleen beneficiair aanvaarden (zie nr. 7). Om de nalatenschap te verwerpen heeft hij toestemming van de kantonrechter nodig. Deze gegevens worden ingeschreven in het Boedelregister van de rechtbank.
- Meestal moet een overzicht worden opgemaakt van de samenstelling van de nalatenschap met daarin vermeld een taxatiewaarde van de bezittingen. In bepaalde gevallen moet zo'n overzicht in een notariële akte worden vastgelegd.
- De verdeling moet in een notariële akte van verdeling worden vastgelegd en het ontwerp van die akte moet door de kantonrechter worden goedgekeurd.

Denkt u eraan om bij een bezoek aan de notaris een geldig identiteitsbewijs mee te nemen: onderdanen van EU/EER-landen of Zwitserland kunnen zich laten identificeren aan de hand van een geldig nationaal paspoort of rijbewijs (mits de houder in Nederland woont en het rijbewijs is voorzien van een foto) of een geldige Europese identiteitskaart (mits voorzien van een foto van de houder). Andere personen kunnen zich laten identificeren aan de hand van een geldig reisdocument of een geldig vreemdelingendocument.

Via de Notaristelefoon kunt u vragen direct voorleggen aan een (kandidaat-)notaris. De Notaristelefoon is iedere werkdag bereikbaar van 9.00 tot 14.00 uur, telefoon 0900 - 346 93 93, € 0,80 per minuut (tarief 2010) met een maximum van € 40,- per gesprek (= 50 belminuten). Check de website [www.notarissen.nl](http://www.notarissen.nl) voor actuele tarieven en overige publieksinformatie.

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van deze brochure, aanvaardt de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid, noch voor de gevolgen daarvan.

Versie januari 2010

Uitgave Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie  
Postbus 16020, 2500 BA Den Haag  
Druk Koninklijke Joh. Enschedé BV, Amsterdam  
Ontwerp Okapi Ontwerpers, Rotterdam

